

KOSSUTH SZEGEDEN

„Szegedre okvetlenül el kell mennem. Várnak, mert itt várja a nép a szabadság szavát, mint az idévezitőt” Ezt írta Kossuth 1848. október 3-án Hódmezővásárhelyről alföldi toborzó útja sikereiről beszámolva a vezetése alatt működő Honvédelmi Bizottmányának a fővárosba. „Tehát holnap jókor odamegyek. Gondoskodom a város erősítéséről, valamint csinálók az olasz deportatikkal, kiknek őrszésére naponként 900 nemzetőr vesztegettetik, biztosítom Szegedet minden esetre, és még holnap vagy 4000 fegyverest onnan útnak indítok a Dunához, és holnapután éjjel, nappal sietek Pestre, amint Önök kívánják.”

„Nemzetem büszkesége”

Október 4-én, szakadó esőben, megérkezett Kossuth Szegedre. Szerda, hetipiac volt, a 7000 főnyi nemzetőrségen kívül mintegy tízezer ember állt sorfalat, mikor végig haladt a budai országúton, melyet — 1892 óta, a kormányzó elnök 90. születésnapja óta — az ő emlékeztére Kossuth Lajos sugárútnak hívunk, és bevonult a Szabadság téren álló Bauerfeind-házba. A Szabadság tér, a korábbi piac tér, az árvíz utáni újjáépítéskor kisebbedett meg: a mai Széchenyi és a Klauzál tér, valamint a köztük és mellettük épült háztömbök helyén terült el. A Bauerfeind-ház emléké a Dél-magyarországi Áramszolgáltató Vállalat épületének Victor Hugo utcai falán levő emléktábla őrzi. E ház előtt állították föl a közeli Dömötör-templomból kihozott templomi szöszeket, amelyről Kossuth híres beszédét mondotta.

„Szegednek népe, nemzetem büszkesége, szegény elárult hazám oszlopa! Mélyen megilletődve hajlok meg előtted...” A szegediek ezrei kalapjukat levéve mondták Kossuth után az esküt, hogy megvédik a hazát, a nép kivívott szabadságát. Este a palánki kaszinóban, a reformmozgalom szegedi fészkeben, a későbbi Oroszlán-kávéházban, Szeged köve, Osztrovsky József mondott pohárköszöntőt. Vacsora után szállása előtt fátylvas zenét adtak, majd a város másik nagy férfia, Dáni Ferenc mondott üdvözlő beszédet. Kossuth az erkélyről köszöntöte meg a lelkes fogadtatást.

Másnap a népfölkelés ügyében tárgyalt a város vezetőivel és a nemzetőrség parancsnokaival. Megállapodtak, hogy a hadra fogható nép fölkészül, s újabb üzenetére megindul. Ahogy október 6-án kelt búcsúlevelében írta Kossuth: „A népfelkelést akként rendeltem el, hogy az haladéknélkül megszerveződik, úgy, hogy a városból mindaddig ki ne indíttassék, míg ez iránt hivatalos felszólításom nem érkezendik.” Ezért mondja az ekkoriban éppen Szegeden újjászületett fölkész dal, amelyet azóta Kossuth-nótaiként ismerünk: Ha megegyeznek az osztrákok ide deportáltak több mint félezer olasz hazafit Lombardiából és Velence környékéről. Birói ítélet nélkül raboskodtak itt a carbonárik, a kiszabadulás reménye nélkül.

Az olasz foglyok

A szegedi vár még II. József alatt, 1785-től fenytő intézet, börtön lett, s az volt egészen 1831-ig. Majd két évi szünet után, 1833 május végén az osztrákok ide deportáltak több mint félezer olasz hazafit Lombardiából és Velence környékéről. Birói ítélet nélkül raboskodtak itt a carbonárik, a kiszabadulás reménye nélkül.

Szigorú napirendjük volt. Fél ötkor kelek, hatkor már

munkába állottak. Főként fontak és szőttek, de más iparokat is űztek. Tizenegykor volt ebéd, s egy órától már ismét dolgozniuk kellett napszálltaig, 4—7 óráig. A várbörtön elhanyagoltsága miatt nagy számú őrség: 150 katoná vigyázott rájuk. De még így is megkísérelték a lehetetlent az elkeseredett foglyok.

Egy kortárs, aki mint gyermek, bejáratos volt a várba, mesélte Vajna Károlynak, a neves történétírónak, hogy hetenként kétszer a szegediek bemehettek a várba, és vásárolhattak a rabok készítményeiből. Természetesen egy falal, a fal tetején léckerítéssel el voltak különítve a foglyok, s portékáikat a lécek között adták ki. Azt is e kortárstól tudjuk, hogy a bábjátékot ők honosították meg Szegeden. „Enekelni is nagyon szépen tudtak a foglyok. A vár észak felől levő falánál, a sópajták felé néző ablakok alatt mindig nagy publikum hallgatta, amikor énekeltek esténként” Néha kellő őrizettel kimehetett egyikük-másikuk a Tiszára halászni, vagy a Csőpörke tóra (a mai Kálvária tér és környéke volt) kecskéket fogni.

„Szókésre csak egyre emlékezem. Tudom, hogy a szökevény négy napig lapangott a Kukorica-városban (a Rókuson). A nép nem adta ki, mert általában nagyon szerette az olasz foglyokat. A látogatók, amikor csak lehetett, élelmiszert, főként pedig dohányt csempészték be nekik.” „Jó magaviseletű emberek voltak azok a foglyok. Úgy emlékezem, három volt köztük, akinek nagy tekintélye volt a többi előtt. Signorénak szoltította ezeket a többi.” Mint Abonyi Lajostól tudjuk, köztük volt a kiváló nápolyi költő, Carlo Poerio (1802—1848), aki szabadulása után fegyverrel a kezében esett el az osztrákok ellen küzdve a mestre-i csatában.

Ügyüket már az 1839/40. évi országgyűlés is tárgyalta. A rendek sürgetésére Bécs azt a hazug választ adta, hogy nem politikai foglyok, hanem „megrogzott gonosztevők”! Ezzel ismét évekre elodázták ügyüket. 1848. március 15-e után a szegediek kérésére Deák Ferenc igazságügy-miniszter újból felvilágosítást kért, hogy mi okból vannak itt elzárva olaszok, akik közül többen „az olasz társadalom legelőkelőbb osztályához” tartoznak. A hírhedt Bach miniszter most szemérmetlenül elismerte, hogy a foglyok nem állottak bíróság előtt, nincsenek elítélve, s letartóztatásuk „javíthatatlan rendzavarási hajlamuk” miatt történt!

„Evviva Kossuth!”

Szegedi látogatásának másnapján, október 5-én délből látogatta meg Kossuth a várat, a benne raboskodó 480 olasz foglyot. Sokan voltak köztük, akik már 10—15 éve itt éltek. Kossuth szabadoknak nyilvánította őket. „Leírhatatlan tomboló öröm és sírás tört ki a szerencsétleneken, kik már a szabadság reményét is elvesztették” — írja Szeged történetírója, Reizner János. „Kossuthot térdelve körül karoltgatták, s alig bírt közülük kiszabadulni, s hálálkodással elől kitérni. Börtöneiket elhagyták, s a városban »Evviva Kossuth!« kiáltásokkal elszédtek. Kossuth intézkedésére azután okt. 9-én gőzhajón Szolnokra s onnan Pestre vitettek.”

A képviselőház október 10-én meghallgatta Kossuth beszámolóját, amely-

ben egyebek közt az olasz foglyok sorsáról is szólt, s szabadoknak nyilvánította őket. Közülük sok, mint Poerio is, hazatért, s ott-hon küzdött népe szabadságáért. Mások nemsokára beállottak Alessandro di Monti ezredes olasz légiónak, s hazánk földjén küzdöttek a közös ellenség, a zsarnokság ellen.

Nem először terjeszttem elő a javaslatot, hogy örökítsük meg a várban raboskodott olasz szabadságharcosok emlékét. Palásti László e hasábkon indítványozta, hogy a francia forradalom ugyancsak itt raboskodott, s itt elpusztult mártírjainak emlékére helyezzünk el a vármaradvány falán márványtáblát. Jövő augusztus 5-én, az ünnepi hetek napjaiban, lesz a szőregi csata 120. évfordulója. Ebben a csatában részt vett a lengyel és az olasz légión is, s közöttük olyanok is, akik korábban a szegedi várbírók voltak. Nemzetközi szabadságünneppé lehet tenni a közelgő évfordulót: francia, olasz, lengyel, magyar szabadsághősök emlék-ünnepévé.

Péter László

Szabad idő Szórakozás

Ejjélre járt, és semmi kedvünk lefeküdni. Előfordult már mással is — egyeztünk meg barátommal, miközben felcsoszogtunk a Hungáriába. Közvetlen ihletforrásra, mielőtt kibeszélgénénk magunkat a szegedi szórakoztató zenéről. (Szerencsénk volt, az utánunk érkezőket erőlyesen visszalökdözték, már az utcai kaputól, hogy nincs hely. Ahogy kivettem, franciák lehettek.) Párok simultak vállhoz andalogva, kackiás lépések cifráztak — ugyanarra a zenére; a sarokban mohó tekintetek vágyódása bicsaklott föl néhány békésen suttogó asztaltársaságon; a bárpultnál karéiban csücsültek férfiak, nők.

„Korán jöttünk, ez itt még semmi — jegyezte meg couvert-társam — gyakrabban járnál csak éjszakázni a Jegesbe, vagy a Búboshoz. Micsoda „beltenyészet”. Műsor kellene ide. A zene különben detszett, egy zongorista meg dobos — szalonstílusban, jól játszottak. Az énekesnő viszont modoros. „Szegeden egyébként sem találj jó táncdalénekest — magyarul barátom —, csak Budapesten képeznek, onnan viszont nem jönnek vidékre.”

Néhány napja Kiszin Miklóssal, az Országos Szórakoztatózenei Központ szegedi kirendeltségvezetőjével beszél-

Népzeneészek — tánczenészek

gettünk erről zenezsünetben, a Hágiban; „a mi stúdióknban sem folyik énekesképzés. Oktatunk viszont fele-fele arányban népi muzsikásokat és tánczenészeket, többségük legutóbb magas kategóriavizsgát tett.”

— Mi az oka mégis, hogy a városban egyetlen jó tánczenekar sem játszik? Mert a Hungária-étteremben esténként fellépő együttes mindent tud, csak modern tánczenét nem; máshol meg ilyen sincs.

— A szegedi szórakozó közönség — a teenagerektől tekintve — szívesebben keresi a népzenezhelyeket, a melodikus muzsikát. A tánczenét játszó együttesek is éjjel felé magyarnótát húznak. A város 55 zenés jelleggel működtethető vendéglátó egysége közül 22 helyen muzsikál 46 népzene, 19 tánczenész. Komplet tánczenekarunk nincs, s hiánycikk az az együttes, ami szalonzenét, beat-et, népzene-t is tud.

Abban egyetértettünk, nincs hol szórakozni a fiataloknak. Abban viszont nem, hogy nincs a tizen-huszónévesek ízléséhez szabott zenekar: a város két legjobb amatőr beat-együttese, a Móra és a Kristály, salgótarjáni aranyérmesek, évek óta változatlanul élvezik a fiatalok

rokonszenvét. Idesorolhatnám a Fortuna-zenekart, amely amely elkötelezte magát a színháznak, s néhány szárnyát bontogató új együttest is — az Elektrons, az Angyalok, a Rokonok, néhány középiskolai gitáregylet — rájuk szintén odafigyelnek. Csak hogy ezek rendre kiszorulnak a vendéglátó, szórakozó helyekről, még akkor is, ha az OSZK-nál leteszik a kategóriavizsgát. A Móra-zenekar például C osztályos minősítést kapott.

Dósa Gábor, az együttes szoligatőrese: Egyszerű szám-tan az egész. Mint C osztályos zenészek 20 forintos órabért kaphatunk. Százezer forintos szereléssel, erősítővel, hangfalakkal játszunk, amit nem loptunk, hitelben vetünk, kölcsönpénzekből. Ez a készlet 5 évig üzemképes, évente 20 ezer forintot amortizációra fordítunk. Tavaly az együttes bruttó jövedelme 40 ezer volt, vagyis tisztán 20 ezret kerestünk, átlagban óránként 200 forintot. Ha a vendéglátónál játszunk, csak 100 forintot kap az együttes óránként, ami csupán a szerelés felújítására elég. Így gyakorlatilag ingyen muzsikálnánk, s csupán a szállítást, váratlan kiadásokat tekintve, ez nagy kockázat lenne.

Íme a rejtély kulcsa: a vendéglátó nem szívesen alkalmaz beat-zenekart, mert zömmel vékonypenzű fiatalokat csalogat az étterembe. Am a zenekar sem vállalja, mert — ugebár — ingyen „nem kifizetődő”. A magán-számlás logikához pedig csak két kérdés: Mi lenne, ha a jó beat-zenekarokat magasabb osztályba sorolnák — ahova gyengébb képességekkel, más műfajban, könnyebb út vezet? S vajon drágábbért kellenének-e a vendéglátónak?

Túlzottan költői kérdések. A barátom szerint inkább az ügyes művelődési otthonvezetőkben (akiknek jelentékeny bevételi forrást biztosít), a megyei és városi KISZ-bizottságok patronálásában lehet inkább bízni. Legutóbb például ugyancsak a KISZ-esektől támadt az ötlet; fel-újítják a szegedi dzsesszklubot. Ugyancsak ők rendezik hamarosan a salgótarjáni fesztivál szegedi selejtezőit is. Hasznos koncertek ezek, hiszen a frissen alakuló amatőröregyüttesek zenei fejlődése ellenőrizetlen, továbbképzésük megoldatlan. Így könnyebb a betekintés, ők is közönséghez jutnak.

— Te, hallottál már az újszegedi repülőről? — bőkött oldalba a barátom.

— Hm... valamit igen. — Holnap átugrunk a Vidám Parkba, érdemes szemrevételezni a szürke gépmadarat. Allítólág a város „legizgalmasabb” szórakozóhelye lesz...

Nikolényi István

A fűtő gázolaj házhoz szállítását megkezdjük

Megrendelésével keress fel szolgáltató részlegünket

UNIVERSAL Kftsz
Gogol u. 28. Tel.: 13-121

A Szegedi HÍSZ Lenin krt. 36. „Kézimunka üzlete” vállalt:

ágynemű,
bútor
és autóhuzat
készítést

Monogrammozást, hímzést, szemfelszedést, gombáthúaszt, párna montírozást, zászlók és ágypárnák készítését. Kaphatók: saját termelvényeink, kötött és szövöttáruak ízléses kivitelben.

Autósok gondja

A garázsépítéssel kapcsolatos gondok, problémák újkeletű ügyeket képeznek és aszerint „tornyosulnak” ahogyan növekszik a magán személygépkocsik száma. A kocsi tulajdonosok legtöbbje nehezen, sok lemondással összerakott pénzt látja megtestesülni a Trabantban, Skodában, Moszkvicsban, vagy más típusú gépjárműben. Erthető, ha igyekszik azt fedél alatt látni, hogy amikor nem hajt vele, ne tehesenek benne kárt.

A kettős érdek ütközött össze mostanában az Odessza III. lakásszövetkezet 18—19. jelű épületében lakó mintegy 400 főt számláló 105 család és 36 garázsépítettközött. A szoban forgó lakásszövetkezet igazgatósága ezzel kapcsolatban megküldte panaszlevelét az I. kerületi tanács vb építési és közlekedési csoportjának és szerkesztőségünknek is. A levélben olvassuk, hogy négy évvel ezelőtt a szövetkezeti ház lakói örültek az épületet körülvéző parknak, ahol gyerkeik is játszhatnak. Ezt az örömet megzavarta, hogy az épület északi oldalán korábban már garázsok építésére adtak ki engedélyt. A lakásoktól mintegy 10 méterre szerelik, túráztatják a gépkocsikat. Most viszont még elkeserítőbb az a tény, hogy az épülettel délre esően újabb 35 garázs építését engedélyezte az I. kerületi tanács vb építési és közlekedési csoportja.

Arra is kitérnek levelükben, hogy a környékben a levegő szennyeződése máris tűrhetetlen, közel esik a Délröst pozdorja üzeme és kenderáztatója, s ezt tetézi most a leendő garázsor, amely elveszi a gyermekek elől a játszótér, homokozót. Közgyűlésen már ez ellen tiltakoztak. Ennek ellenére az építettközött — akik közül többen nem is tagjai a lakásszövetkezetnek — megkapták az építési engedélyt. Erről értesítést küldött a szoban forgó lakásszövetkezet igazgatóságának az I. kerületi tanács vb építési és közlekedési csoportja, de egy fontos tanácskozássra a lakásszövetkezet igazgatóságát nem hívták meg, ahol véleményét elmondhatta volna a garázsépítéssel kapcsolatban.

Az épületek és a vasúti töltés közötti állami telken épülő garázsokkal kapcsolatos tárgyalás jegyzőkönyvi másolatát magunk is tanulmányoztuk. A tanácskozáson részt vevők, hatóságok, intézmények és érdekelték között valóban nem találkoznia a lakásszövetkezet igazgatóságával. Ezzel kapcsolatban László Iván, az I. kerületi tanács vb építési és közlekedési csoportjának vezetője elmondotta, hogy az érintett lakásszövetkezet igazgatósága e tárgyaláson nem volt közvetlenül érdekelt fél, mégis megküldték számára a jegyzőkönyv egy példányát és a határozatot a garázsépítési engedélyre vonatkozóan. A telek állami tulajdon, s hogy ott mit építenek, a szomszédnak, jelen esetben az Odessza III. lakásszövetkezet igazgatóságának nincs beleszólása. Ennek ellenére az építési engedélyt megfellebbezte.

Az építési engedély kiadására nem volt kizáró ok. A garázsokat a vasúti töltéssel párhuzamosan rá lehet

L. F.

Újítási hónap

Az újítomozgalom frissítését, fellendítését esztendőről esztendőre jól szolgálják a Kenderfonó- és Szővőipari Vállalatnál rendezett újítási hónapok. Most októberben ismét újítási hónapot rendeznek a vállalat gyáraiban. Ennek keretében ráirányítják az újítók figyelmét azokra a legfontosabb feladatokra, amelyek megoldása jobb gazdasági eredményekhez vezet. Számos pályázatot és célfeladatot tűznek a műszaki beosztású és a fizikai dolgozók elé. Ilyenek például: az anyagleszedés, az automatizálás, a minőségjavítás, a zajcsökkentés területén; a hulladékcsökkentés, a szállítási vonatkozásában kívánatos hasznos változtatások. Szép summák a pályázati díjak: általában

mind ezer forintot fölül van, de tízezer forintot is kiérdemelhetnek a legsikeresebb újítók.

Autósok, figyelem!

Most készüljön fel a téli hónapokra.

Hűtőtakaróját

már most rendelje meg. Minden típusban megrendelhető. Gépjármű Javító Kftsz, Szeged, Cserzy Mihály u. 18.

SZOMBAT,
1968. OKTOBER 5.

DEL-MAGYARORSZAG 5